

Illyefalvi Szász Miklós

Nevét legteljesebben a németalföldi Deventer athenaeumának anyakönyve őrizte meg. E szerint "Nicolaus Szász Illye-falvi Ungarus" 1646 július 31-én vétetett fel az intézetbe.¹⁾ Életkorát, a hollandiai leydai akadémia hallgatóinak névsorában találjuk meg, 1647 szeptember 3-án 25 esztendősnak jelölve meg,²⁾ ennél fogva tehát 1622-ben születhetett a nevében meghatározott háromszéki Illyefalván.

Iskolai tanulását bizonyosan szülővároskájának nem csekély jelentőségű partikulájában kezdette el, míg a felső évfolyamokra Gyulafehérvárra iratkozott be. Erre következtethetünk abból a körülményből, hogy 1648 március 13-án Utrechtben tartott előadását egytől-egyig mind fehérvári egyházi férfiaknak, ugymint Geleji K. István püspöknek, Bisterfeld János Henrik professzornak, Csulai György és Kereszturi Pál udvari papoknak, Árkosi Benedek, Veres-egyházi János és Csaholczi János iskolaigazgatóknak ajánlotta.³⁾

Hazai tanulásának befejezése után külső országokbeli bujdosásra határozta el magát. Utba indulása hihetőleg az 1646. év közepefelé történt. Nevét Deventer után most már a frankerai akadémia tanulói között 1647 július 17-én találjuk.⁴⁾ Itt azonban jóformán meg sem melegedett, hanem neve az itteni beiratkozástól számított negyvennyolcadik napra, vagyis már szeptember 3-án a leydai egyetem anyakönyvébe iratott be.⁵⁾ Még ugyanebben az esz-

1) Sz. 1937: 506-8.

2) Archiv des Vereines für siebenb. Landeskunde. N. F. XVI. 212.

3) RMK. III. 1712.

4) TT. 1886: 607.

5) Archiv. N. F. XVI. 212.

tendőben Utrecht akadémiajára ment át,⁶⁾ ahol mintegy kilenc hónapig hallgatta az előadásokat. Itt tartotta meg Voetius Gisbertus teológiai professzor elnöklete alatt egyetlen reánk maradt előadását, amely "Qvaestio An Sedes Romana comparabilis sit cum politis Reformatis" címen az 1648. esztendőben 16 levélnyi terjedelemben nyomtatásban is megjelent.⁷⁾

Illyefalvi külföldi tanulása három esztendeig tartott. Hazatérésre 1648 őszén határozta el magát. A kolozsvár-városi sáfárpolgár 1648. évi számadáskönyvébe jegyezte fel: október 28-án "Erk(ezék) Illyefalvi Miklos Academicus onnan fellywl"(s Enyeden keresztül megy tovább Fehérvárra).⁸⁾ A püspöknél való jelentkezésekor hová rendeltetett szolgálattételre, arra vonatkozólag nincsen semmi határozott adatom, csupán annyi bizonyos, hogy szülőfalujába nem került vissza, mert egy 1649 július 9-i keltezésű megjelölés szerint itt Sikó István a lelkipásztor, aki egyuttal sepsi széki esperes is volt,⁹⁾ ellenben nem lehetetlen, hogy azonos az a keresztnévvel meg nem nevezett Illyefalvi (sepsi-)szentgyörgyi pappal, aki vargyasi Daniel Péternek egy Elzevir-kiadásu "Respblica et Statvs Regni Hungariae" kötetecskét ajándékozott. ("Est Petri D(anie)l de Vargyas Donatu[m] a Clariss[im]o D[omi]no Illyefalvi Concionatore p.t. Szentgyörgyiensi etc.etc.etc.mp.")¹⁰⁾

Mindazok a fehérvári rektorok: Árkosi, Veresegyházi, Csaholczi, akiknek utrechti vitatkozását ajánlotta, a puritánus vallási felfogás követői voltak, éppen ezért hihető, hogy ő maga is a haladó szellemű gondolkodók közé tartozott. Ez bizonyítja, hogy ezt a nézetet vallókat nem csupán a nagy városok igehirdetői között kell keresnünk.

6) PrK. 1885: 213. - Segesváry Lajos: Magyar református ifjak az utrechti egyetemen. Debrecen, 1935.

7) RMK. III. 1712.

8) Sáfár: 1648. 289.

9) RMK. III. 1730. - Geleji Katona István: Praeconii Evangelici. Tomus Secundus. Gy.-fehérvár, 1640. (Üdvözlő vers).

10) A SzNM könyvtárában volt.